

ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНИХ АСПЕКТІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В СИСТЕМІ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сергій Валентинович ВІЛКОВ,

*канд. юрид. наук, Науково-дослідний
інститут публічного права*

В умовах реформування правової системи України особливої уваги потребує питання належного врегулювання процедур, за якими функціонує адвокатське самоврядування, оскільки саме ці механізми визначають порядок ухвалення рішень, розгляд дисциплінарних справ, атестацію адвокатів та інші аспекти діяльності органів адвокатури. Відсутність уніфікованих стандартів адміністративних процедур у межах адвокатського самоврядування може призводити до правової невизначеності, порушення принципу верховенства права та зниження ефективності адвокатської діяльності. Крім того, правова природа адміністративних процедур у діяльності адвокатського самоврядування потребує комплексного наукового аналізу через її гібридний характер, що поєднує елементи приватного та публічного права. З одного боку, адвокатське самоврядування є незалежним від державних органів, що обумовлює певну автономію у визначенні внутрішніх процедур. З іншого боку, діяльність адвокатури впливає на права громадян і відбувається у правовому полі держави, що зумовлює необхідність чіткого нормативного регулювання.

Аналіз наукових позицій вчених-адміністративістів [1; 2; 3; 4] надає можливість вказати, що адміністративна процедура – це нормативно визначений, впорядкований процес здійснення управлінських дій та прийняття рішень суб'єктами публічної адміністрації, спрямований на регулювання правовідносин у сфері публічного управління. Вона охоплює послідовність формалізованих дій, що забезпечують реалізацію прав, виконання обов'язків та досягнення визначених законом результатів. Адміністративна процедура виступає механізмом правового закріплення та реалізації повноважень державних органів і органів місцевого самоврядування, визначаючи порядок взаємодії з приватними особами, здійснення контролю, надання адміністративних послуг та прийняття індивідуальних рішень, що мають юридичне значення.

Отже, правова природа адміністративних процедур у діяльності адвокатського самоврядування полягає в їхньому нормативно визначеному, процедурно впорядкованому характері, спрямованому на забезпечення реалізації функцій адвокатури як самоврядного інституту. Вони виступають юридичним механізмом організації та регулювання відносин між суб'єктами адвокатського самоврядування, встановлюючи порядок ухвалення рішень, розгляду справ, здійснення контролю, врегулювання дисциплінарних питань та забезпечення гарантій професійної діяльності адвокатів. Ці процедури поєднують у собі елементи адміністративного регулювання та саморегулювання, оскільки з одного боку, вони ґрунтуються на вимо-

гах законодавства, а з іншого – формуються та реалізуються органами адвокатського самоврядування, що діють автономно від державних органів влади. Їхня сутність полягає у забезпеченні балансу між публічним інтересом і незалежністю адвокатури, що виражається через внутрішньо-організаційні механізми регламентації діяльності адвокатів та гарантії їхніх професійних прав у рамках встановлених адміністративно-правових процедур.

Відповідно до норм чинного законодавства, а саме профільного Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" такими адміністративними процедурами у діяльності адвокатського самоврядування, наприклад, може бути процедура набуття статусу адвоката, процедура реєстрації та обліку адвокатів, процедура формування та діяльність органів адвокатського самоврядування, дисциплінарне провадження щодо адвоката та інша. Так, відповідно до статті 6 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою відповідно до рівня, визначеного згідно із Законом України "Про забезпечення функціонування української мови як державної", має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [5].

Відповідно до статті 17 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" Рада адвокатів України забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які відповідно до цього Закону набули права на заняття адвокатською діяльністю в Україні, про обрані адвокатами організаційні форми адвокатської діяльності. Внесення відомостей до Єдиного реєстру адвокатів України здійснюється радами адвокатів регіонів та Радою адвокатів України. Інформація, внесена до Єдиного реєстру адвокатів України, є відкритою на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України. Рада адвокатів України і відповідні ради адвокатів регіонів надають витяги з Єдиного реєстру адвокатів України за зверненням адвоката або іншої особи [5].

Стаття 43 Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" визначає, що адвокатське самоврядування ґрунтується на принципах виборності, гласності, обов'язковості для виконання адвокатами рішень органів адвокатського самоврядування, підзвітності, заборони втручання органів адвокатського самоврядування у професійну діяльність адвоката. При цьому, завданнями адвокатського самоврядування є: 1) забезпечення незалежності адвокатів, захист від втручання у здійснення адвокатської діяльності; 2) підтримання високого професійного рівня адвокатів; 3) утворення та забезпечення діяльності кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури; 4) створення сприятливих умов для здійснення адвокатської діяльності; 5) забезпечення відкритості інформації про адвокатуру та адвокатську діяльність; 6) забезпечення ведення Єдиного реєстру адвокатів України; 7)

участь у формуванні Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному законом [5].

На підставі викладеного, можемо вказати, що в діяльності адвокатського самоврядування доцільно виділити такі адміністративні процедури, що забезпечують належне функціонування адвокатури як саморегульованого інституту та гарантують реалізацію її повноважень: а) процедура набуття статусу адвоката, яка включає подання заяви, проходження кваліфікаційного іспиту, стажування (за необхідності), прийняття рішення Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією (КДКА) та складання присяги адвоката; б) реєстрація та облік адвокатів, яка передбачає внесення відомостей про адвокатів до Єдиного реєстру адвокатів України (ЄРАУ), зміну реєстраційних даних, а також надання відповідних витягів; в) процедура формування та діяльності органів адвокатського самоврядування, яка охоплює вибори до адвокатських органів (рада адвокатів, кваліфікаційно-дисциплінарна комісія, ревізійна комісія), порядок проведення їхніх засідань, ухвалення рішень та реалізацію їхніх повноважень; г) дисциплінарне провадження щодо адвокатів, що включає подання скарг, розгляд справ КДКА, проведення перевірки діяльності адвоката, винесення дисциплінарного рішення та можливість його оскарження; ґ) процедура припинення або зупинення адвокатської діяльності, яка передбачає підстави та порядок добровільного припинення діяльності адвоката, його тимчасове виключення з ЄРАУ, а також примусове позбавлення статусу адвоката; д) фінансово-адміністративні процедури, що регулюють порядок сплати адвокатами щорічних внесків на забезпечення діяльності органів самоврядування, розподіл фінансування та ведення фінансової звітності; е) процедура підвищення кваліфікації адвокатів, яка визначає порядок та вимоги до проходження адвокатами обов'язкового навчання, сертифікації та фіксації результатів у ЄРАУ; є) процедура взаємодії адвокатів із органами адвокатського самоврядування, яка охоплює порядок подання запитів, отримання інформації, розгляд звернень адвокатів та надання консультативної допомоги.

Отже, визначені адміністративні процедури є визначальними елементами функціонування адвокатського самоврядування, що забезпечують його ефективність, прозорість і відповідність правовим стандартам.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, Т. Коломоець, В. Курило, С. Стеценко та ін.; за ред. В. Галунька та О. Правоторової. Видання четверте. Херсон: ОЛДІ-ПЛАЮС, 2021. 592 с.
2. Бойко І. В. Адміністративна процедура: поняття, ознаки й види. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 33. С. 113-124.
3. Галіцина Н. В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. Форум права. 2010. № 4. С. 163-177.
4. Губерська Н. Л. Адміністративні процедури у сфері вищої освіти : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.07; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 471 с.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст.282.